

Knjigu »Podravski Hrvati 1« uređio je Živko Mandić, dok su se u poslovima oko prikupljanja građe i suradnje s autorima založili Ruža Begovac i Miklós Fűzes. Likovna oprema potječe od Đure Šarkića.

Stjepan Krpan

Mato Tkalčević

CROATS IN AUSTRALIA (AN
INFORMATION AND RESOURCE
GUIDE)

Burwood: Victoria College Press, 1988,
250 str.

U opširnoj (zajedno s uvodom, indeksom hrvatskih organizacija, indeksom publikacija, bibliografijom i zaključkom — više od 250 str.) znanstvenopopularnoj studiji, koja je pod naslovom: »Hrvati u Australiji (informacija i pomoćni vodič)« objelodanjena godine 1988. u Burwoodu (Vic.), autor Mato Tkalčević prezentira australijskoj javnosti povijest doseljavanja, društvenu organiziranost i doprinos hrvatske imigracije razvoju Australije.

Polazeći od činjenice da je doprinos Hrvata kao i općenito život i rad njihove etničke zajednice australijskoj javnosti nedovoljno poznat (nemoguće ih je stoga podvrći objektivnoj društvenoj valorizaciji), autor putem citiranog rada pokušava tu javnost upoznati s njihovim pomalo potisnutim i anonimnim sugrađanima kojih, prema posljednjem popisu pučanstva, danas ima blizu 200.000. Radi se, dakle, o etničkoj zajednici koja se brojem svrstava u red vodećih evropskih etničkih zajednica te zemlje. Uz navedeno, valja naglasiti, da su pored Britanaca, Hrvati iz Dalmacije i pioniri u kolonizaciji tog kontinenta (nalazimo ih u Zapadnoj Australiji već godine 1833.) što je australijskoj javnosti mahom nepoznata činjenica. S druge strane, na autora je očito poticajno djelovala spoznaja da se o radu i životu hrvatske etničke zajednice, kao i njihovu do-

prinosu razvitku Australije više zna u zemlji njihova podrijetla nego u zemlji u kojoj već generacijama žive. Stoga knjiga Mate Tkalčevića, bez obzira na neke sitnije faktografske i neke druge propuste, čini jedan od napora da se opisano stanje bar donekle ispravi.

Rad je inače podijeljen u dva dijela. U prvom poglavlju prvog dijela autor daje prikaz naseljavanja Hrvata u razdoblju 1890—1918, i to na općem i regionalnom planu (Zapadna Australija, NSW, Victoria, Queensland).

Drugo poglavlje prvog dijela tretira problematiku hrvatskih doseljenika tijekom Prvoga svjetskog rata, kada su mnogi Hrvati, kao podanici Austro-Ugarske, završili u logorima.

U trećem poglavlju (Imigracija u Australiju poslije Prvog svjetskog rata) autor se ponajprije osvrće na povijesni prikaz doseljavanja, a zatim na društveno (nacionalno i klasno) okupljanje i organizacije Hrvata u Zapadnoj Australiji, Naime, Boulder, Kalgoorlie, Perth, Fremantle i Swan Valley koljevka su hrvatskog naseljavanja u kontinentalnim razmjerima.

Slijedi poglavlje u kojem se tretira hrvatsko doseljeničtvo u drugim brojčano značajnim centrima okupljanja Queenslanda, NSW (Broken Hill, Sydney), Victorije (Melbourne, Mildura) i Južne Australije.

Posljednja glava prvog dijela posvećena je iseljeničkom tisku, kao jednom od značajnih uporišta u očuvanju svijesti o etničkoj pripadnosti.

Uz poglavlje o hrvatskom poratnom iseljeničkom tisku, drugi dio u cjelosti prikazuje nastajanje i djelovanje hrvatskih (političkih, kulturnih, konfesionalnih i sportskih) organizacija u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata u Victoriji (Melbourne, Geelong, Wodonga, Gippsland, Ballarat, Mildura), New South Walesu (Sydney, Wollongong, Newcastle), Zapadnoj Australiji (Perth, Fremantle), Južnoj Australiji (Adelaide, Port Lincoln, Whyalla, Mount Gambier, Coober Peedy, Renmark, Berri), Australian Capital Territory, Queenslandu (Brisbane) i Tasmaciji (Hobart, Launceston).

Rad autora Mate Tkalčevića čini prvi pokušaj cjelovitijeg prikaza hrvatske zajednice namijenjen australijskoj

javnosti. Zbog te činjenice, kao i spoznaje da spomenuta problematika ni u nas nije dovoljno poznata, preporučujemo knjigu potencijalnim čitaocima.

Branimir Banović

Franjo Letić

DRUŠTVENI ŽIVOT VANJSKIH MIGRANATA

Zagreb: Radničke novine, 1989. 239 str.

U drugom kolu biblioteke Iskustva, što su je pokrenule zagrebačke »Radničke novine«, nedavno je izišla knjiga Franje Letića »Društveni život vanjskih migranata« (recenzenti: Pavao Novosel i Zdravko Tomac). Na tragu svoga dosadašnjeg plodnog bavljenja problematikom informiranja naših vanjskih migranata,¹ Letić i u ovoj najnovijoj studiji razmatra pitanja interpersonalnoga, grupnog i masovnog komuniciranja kao izraza društvenog života.

Knjiga je temeljena na rezultatima istraživanja što ga je u prosincu 1983. i siječnju 1984. organizirao i proveo Centar za istraživanje migracija iz Zagreba u suradnji s Koordinacijskim odborom Republičke konferencije SSRNH za građane u inozemstvu te istim odborom Savezne konferencije SSRNJ i republičkim, pokrajinskim i općinskim zajednicama za zapošljavanje.² Kako je slično istraživanje i na sličnom uzorku

izvršeno i deset godina prije (1973/1974), autor je usporedio rezultate tih dvaju istraživanja da bi provjerio mijenja li se komunikacijsko ponašanje vanjskih migranata iz SR Hrvatske u funkciji produženja njihova boravka u inozemstvu.

U prvom poglavlju studije (Nastanak suvremenih vanjskih migracija i vanjske migracije iz SR Hrvatske) autor iznosi općepoznate podatke o počecima i razvitku naših suvremenih ekonomskih migracija (bilateralna društvena uvjetovanost prostorne pokretljivosti radne snage, dinamika odlazaka, sociodemografska obilježja i struktura vanjskih migranata, očekivane i ostvarene koristi od migracija, naftna kriza i obustava daljeg zapošljavanja stranih radnika u imigracijskim zemljama Evrope, opredijeljenost vanjskih migranata iz SR Hrvatske za povratak u domovinu). Iz ovih šezdesetak stranica uvodnog teksta vrijedno je spomenuti dva Letićeva stava: prvi, u vezi s odlaskom u inozemstvo (»Potreba za radnom snagom u kapitalističkim zemljama Zapada samo je jedno uporište nastanka migracija. Da bi na otvorena vrata pokušale tolike mase ljudi nije bilo dovoljno što su ona bila otvorena i što su u nerazvijenim zemljama Sredozemlja (a i drugdje) postojale armije nezaposlenih ili poluzaposlenih ljudi. Trebalo im je ponuditi perspektive, koje će u kratkom roku dugoročno poboljšati njihov materijalni i društveni položaj« (kurziv F. L.), i drugi, u vezi s povratkom u domovinu (»... teze o obnavljanju vanjskih migracija iz »druge generacije« *Ialeko (su) od realnosti, a »strah od odnarodavanja« u svakom slučaju pretjeran*«, jer je većina migrantske djece u domovini, a i obujam investicijskog ulaganja migranata u nekretnine u domovini svjedoči o tome da oni perspektivu života i sebe i svoje djece vide u zemlji porijekla).

Drugo poglavlje studije (Komunikacijsko ponašanje vanjskih migranata iz SR Hrvatske) sačinjavaju: A) Konceptijski pristup, B) Zadaci istraživanja, C) Dosadašnja istraživanja, D) Hipoteza, i E) Ispitanici i metodologija istraživanja. U ovom dijelu autor vrlo primjereno obrazlaže konceptijski pristup ovoga istraživanja (stvaranje migracijskih sredina u imigracijskim ze-

¹ Za ilustraciju kontinuiteta Letićeva interesa za ovu problematiku dovoljno je spomenuti neke naslove iz njegove bibliografije: Analiza informativne djelatnosti u SR Hrvatskoj prema našim građanima privremeno zaposlenim u inozemstvu, Sekretarijat za informacije IVS SRH, Zagreb, 1979; Informiranje i informiranost vanjskih migranata iz SR Hrvatske o zbivanjima u domovini, CIM, Zagreb, 1977; Informiranje migranata — međunarodna i društvena obaveza i njihova osobna potreba, Pravni fakultet Zagreb i Split, Zagreb, 1978; Osnovni problemi informativne djelatnosti u SR Hrvatskoj prema našim građanima na privremenom radu u inozemstvu, Migracije, br. 8-9, Zagreb, 1982.

² U ovoj knjizi Letić koristi samo podatke prikupljene od ispitanika iz SR Hrvatske.